

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

Ισοκράτους «Περί Ειρήνης»

ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. Ταυτότητα:

Τίτλος:

«Περί Ειρήνης»: Οι μαθητές μιλούν για την ειρήνη

Δημιουργός:

Τουλούμης Κοσμάς

Διδακτικό αντικείμενο:

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Τάξη:

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία:

Νοέμβριος 2012

Χρονική διάρκεια:

6 - 7 διδακτικές ώρες

Διδακτική / θεματική ενότητα: Ισοκράτη «Περί Ειρήνης»

Χώρος: Εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα διδασκαλίας με χρήση διαδραστικού πίνακα

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή:

Εξοικείωση του διδάσκοντα και των μαθητών/τριών με ανοιχτά διερευνητικά ψηφιακά περιβάλλοντα όπως η Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, με λογισμικά συγγραφής και παρουσίασης, με λογισμικά δημιουργίας ψηφιακών εννοιολογικών χαρτών (π.χ. text2mindmap). Οι μαθητές/τριες θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με

το κειμενικό είδος της παρουσίασης αφού αυτό θα είναι και το τελικό προϊόν των εργασιών τους.

Εφαρμογή στην τάξη:

Το σενάριο εφαρμόστηκε το Νοέμβριο και το Δεκέμβριο του 2012 στη Γ' τάξη, 2^ο τμήμα του Πρότυπου Πειραματικού Γυμνασίου του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Β. Σύντομη περιγραφή/ περίληψη

Οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν ένα πολυτροπικό κείμενο με θέμα την ειρήνη το οποίο θα βασίζεται στην επιχειρηματολογία του Ισοκράτη, όπως παρουσιάζεται στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου και εμπλουτίζεται από την ψηφιοποίηση του λόγου «Περί Ειρήνης» στα Σώματα Αρχαίων Ελληνικών Κειμένων της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Αφού επεξεργάζονται το αρχαίο κείμενο και το εντάσσουν στο κοινωνικό και πολιτισμικό του πλαίσιο, το προσεγγίζουν ως ιδιαίτερο κειμενικό είδος, ρητορικό προτρεπτικό λόγο, εντοπίζουν τα επιχειρήματα του Ισοκράτη και προετοιμάζουν με βάση αυτά μια παρουσίαση σε ανάλογο λογισμικό που θα πραγματοποιήσουν σε μια μαθητική συνάντηση με θέμα την ειρήνη.

Γ. Εισαγωγή

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το απόσπασμα του ανθολογίου αντιμετωπίζεται ως κειμενικό είδος, ως ρητορικός προτρεπτικός λόγος δηλαδή, και όχι ως αφορμή για την προσπέλασή του μέσω της κατά λέξη μετάφρασης, της λεξιλογικής απομνημόνευσης και της μορφοσυντακτικής δομής του. Αξιοποιείται η κατά κώλα προσέγγιση για να αναδειχθεί ο προτρεπτικός λόγος του ρήτορα και να εντοπιστεί η επιχειρηματολογία του. Το κείμενο εντάσσεται, παράλληλα, στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό του πλαίσιο, ενώ διερευνάται

και η κοινωνική ταυτότητα του συγγραφέα – ρήτορα. Πάνω από όλα, όμως, το αρχαίο κείμενο αποτελεί αφορμή για να διατυπώσουν οι μαθητές/τριες το δικό τους λόγο «Περί Ειρήνης» και να διατυπώσουν στάσεις, αξίες και, τελικά, τη δική τους ταυτότητα. Το αρχαίο ελληνικό κείμενο δεν αντιμετωπίζεται, έτσι, ως ένα απολιθωμένο κατάλοιπο μιας άλλης εποχής, αλλά ως ένας δυναμικός λόγος που συνδέεται με το παρόν και τον κόσμο μας.

Η όλη προσέγγιση αντιμετωπίζει τα αρχαία κείμενα με τη λογική της **μη προσφυγής στη γραπτή σχολική μετάφραση**. Αποσκοπεί στη «βαθύτερη κατανόησή τους από διδάσκοντες και διδασκομένους σε όλα τα επίπεδα (λεξιλογικό, σημασιολογικό, συντακτικό, υφολογικό, ιδεολογικό) (Μαρωνίτης 2010), ενώ οι δραστηριότητες των μαθητών κινούνται στο πλαίσιο της *κριτικής γλωσσικής επίγνωσης*: η διδασκαλία του λεξιλόγιου συνδυάζεται με μορφολογική και σημασιολογική επίγνωση, αλλά και τη διαχρονική εξέλιξη της σημασίας μιας λέξης (Κουτσογιάννης 2008).

Παιδαγωγικά ακολουθείται η θεωρία του «Σχεδίου» (Design) η οποία σε συνδυασμό με τους πολυγραμματισμούς αξιοποιεί τις ΤΠΕ στην κατεύθυνση της δημιουργίας μαθητών, παραγωγών της γνώσης που λειτουργούν με βάση τις ταυτότητές τους. (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001)

Δ. Σκεπτικό – στόχοι και συνδυασμός στους

Στόχοι

Γνώσεις για τον κόσμο και στάσεις αξίες πεποιθήσεις:

Οι μαθητές/τριες

- ❖ Να προσεγγίσουν διαχρονικά το αίτημα για έναν ειρηνικό κόσμο,
- ❖ Να εντοπίσουν σε ένα αρχαίο κείμενο στάσεις, αξίες και πεποιθήσεις σχετικά με την ειρήνη και να τους συγκρίνουν με το παρόν

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές/τριες

- ❖ Να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με το κειμενικό είδος του αρχαίου ρητορικού λόγου και να γνωρίσουν τη μορφή και το περιεχόμενό του (π.χ. σύνταξη και γραμματική του προτρεπτικού λόγου, παράθεση επιχειρημάτων)
- ❖ Να γνωρίσουν τον Ισοκράτη, έναν από τους σημαντικότερους αρχαίους ρήτορες
- ❖ Να εντάξουν το συγκεκριμένο ρητορικό λόγο του Ισοκράτη στα ευρύτερα κοινωνικά και πολιτισμικά συγκείμενά του

Γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Οι μαθητές/τριες αποκτούν δεξιότητες ως προς

- ❖ τη δυνατότητα να κατανοούν και να εντοπίζουν τη γραμματικοσυντακτική δομή ενός αρχαίου ελληνικού κειμένου από το πρωτότυπο, αξιοποιώντας τεχνικές όπως η κατά κώλα προσέγγιση
- ❖ το να χρησιμοποιούν την παραπάνω δομή για να προσπελάσουν νοηματικά και μεταφραστικά ένα αρχαίο ελληνικό κείμενο
- ❖ το να αξιοποιούν τον προτρεπτικό λόγο και να επιχειρηματολογούν σε δικά τους κείμενα

Νέοι γραμματισμοί

Οι μαθητές/τριες αποκτούν δεξιότητες ως προς το

- ❖ να χρησιμοποιούν εργαλεία συγγραφής των ΤΠΕ με στόχο την καλύτερη γλωσσική αποδόμηση και προσπέλαση του αρχαίου κειμένου

- ❖ να αξιοποιούν το διαδίκτυο για εξερευνήσεις που φωτίζουν τα πρόσωπα που συγγράφουν ή πρωταγωνιστούν στα αρχαία ελληνικά κείμενα, αλλά και το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αυτά παράγονται
- ❖ να εντάσσουν στις εξερευνήσεις τους ανοιχτά και διερευνητικά, ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης, όπως τα Σώματα Κειμένων και τα Λεξικά της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας
- ❖ να παράγουν με τις ΤΠΕ και με αφορμή το αρχαίο ελληνικό κείμενο και τις ιδέες του νέα πολυτροπικά κειμενικά είδη μέσα σε σαφή πλαίσια, όπως η παρουσίαση σε μια μαθητική συνάντηση

Κριτικός γραμματισμός

Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν να:

- ❖ αποδομούν ρητορικά κείμενα της αρχαίας ελληνικής και να τα συγκρίνουν με το παρόν
- ❖ συγκρίνουν κείμενα, καθώς και τις μεταφραστικές εκδοχές τους αιτιολογώντας τόσο τις επιλογές του αρχαίου συγγραφέα, όσο και των μεταφραστών
- ❖ αντιλαμβάνονται τη στενή σύνδεση της επιλογής της κατάλληλης μορφοσυντακτικής δομής και των λέξεων με το κειμενικό είδος στο οποίο αυτά εντάσσονται ξεκινώντας από τον αρχαιοελληνικό και περνώντας στο νεοελληνικό λόγο

Διδακτικές πρακτικές

Ε. Δεπτομερής παρουσίαση στους πρότασης

Αφετηρία:

Το σενάριο εφαρμόστηκε μετά τη διδασκαλία της ενότητας, έχοντας ως αφετηρία τις απόψεις του Ισοκράτη για την ειρήνη. Ξεκίνησε από το ερώτημα αν αυτές οι απόψεις θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτές σήμερα. Οι μαθητές κλήθηκαν να τις διερευνήσουν και να διατυπώσουν τις δικές τους απόψεις σαν να επρόκειτο να συμμετάσχουν σε ένα μαθητικό συνέδριο

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο:

Ενότητα 4 «Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης» του Ανθολογίου της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας ΓΤυμνασίου. Συνδέεται, επίσης, με τους διδακτικούς στόχους της αντίστοιχης ενότητας στο βιβλίο του εκπαιδευτικού (σελ. 42)

Αξιοποίηση των ΤΠΕ:

Ψηφιακά εργαλεία κατασκευής εννοιολογικών χαρτών, λογισμικά συγγραφής κειμένου και παρουσίασης, ανοιχτά διερευνητικά περιβάλλοντα όπως η Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο, προσφέρουν τη δυνατότητα για μια κριτικού τύπου γλωσσική εξομάλυνση και προσέγγιση των ευρύτερων κοινωνικοπολιτισμικών πλαισίων του αρχαίου κειμένου. Οι μαθητές / τριες, παράλληλα, παράγουν το δικό τους ψηφιακό «προϊόν» καταθέτοντας τις απόψεις τους.

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις:

1^η φάση (μία έως δύο διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε έξι ομάδες των τεσσάρων ατόμων και

1. Διαμόρφωσαν το κείμενο σύμφωνα με την κατά κώλα προσέγγιση, αφού πρώτα το εντόπισαν στα Σώματα Κειμένων της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και το μετέφεραν σε αρχείο Word.
2. Σε εννοιολογικό χάρτη (text2mindmap.com) σημείωσαν ρήματα, μετοχές και απαρέμφατα στο σημείο του κειμένου όπου ο Ισοκράτης αναφέρεται στα

δεινά του πολέμου συνδέοντάς τα συντακτικά μεταξύ τους, έτσι ώστε να προσεγγίσουν νοηματικά και μεταφραστικά τον πυρήνα του νοήματος του αρχαίου κειμένου.

3. Ύστερα από την εννοιολογική προσέγγιση κατέταξαν τα επιχειρήματα του Ισοκράτη σε δυο στήλες (πόλεμος, ειρήνη) και τα μετέφρασαν. Έλεξαν, κατόπιν, τη μετάφρασή στους στην Πύλη με έμφαση στις διαφορές που υπάρχουν, ανάμεσα στη δική τους μετάφραση και τις δόκιμες μεταφράσεις που υπάρχουν εκεί.

2^η φάση (δύο διδακτικές ώρες)

Αφού ολοκληρώθηκαν αυτές οι κοινές δραστηριότητες οι ομάδες έδρασαν ανάλογα με ρόλους και αποστολές που τους δόθηκαν στα φύλλα εργασίας. Έτσι:

Οι ιστορικοί: Κινήθηκαν γύρω από τους άξονες Ισοκράτης – Συμμαχικός Πόλεμος- Β' Αθηναϊκή Συμμαχία με αναζήτηση των αντίστοιχων λέξεων στο διαδίκτυο

Οι ερευνητές των κειμένων: Επικεντρώθηκαν στον Περί Ειρήνης λόγο του Ισοκράτη και προσπάθησαν να βρουν άλλα ενδιαφέροντα χωρία για την ειρήνη αξιοποιώντας τον αντίστοιχο κατάλογο αρχαίων κειμένων και τις μεταφράσεις τους στην Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Οι ρήτορες: συνέλεξαν πληροφορίες για τους ρήτορες και τους ρητορικούς λόγους και κατέταξαν το λόγο του Ισοκράτη σε αυτούς

Οι καλλιτέχνες: Αξιοποίησαν την εικονογράφηση του σχολικού βιβλίου και αναζήτησαν άλλα έργα τέχνης τα οποία μπορεί να συσχετιστούν με το θέμα της ειρήνης. Εντόπισαν, επίσης, άλλα έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και τέχνης που αναφέρονται στο ίδιο θέμα

Οι ερευνητές του λεξιλογίου: Συνέλεξαν ρήματα και επίθετα του κειμένου που αναφέρονται στην ειρήνη πρόσθεσαν και άλλα δικά τους. Εντόπισαν τους ορισμούς

τους σε ηλεκτρονικά λεξικά και δημιούργησαν ένα μικρό λεξικό με τις λέξεις που δεν γνώριζαν. Κλήθηκαν, ακόμα, να βρουν και καταθέσουν προτρεπτικά ρήματα της νέας ελληνικής που προέρχονται από συνηρημένα σε έω-ω της αρχαίας ελληνικής. Στο τέλος της 2^{ης} φάσης παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εργασιών των ομάδων της πρώτης φάσης.

3^η φάση : (τρεις διδακτικές ώρες)

Οι ομάδες αναδιοργανώθηκαν σε νέες ομάδες οι οποίες περιλαμβάνουν ένα μέλος από τις προηγούμενες ομάδες (έναν ιστορικό, έναν ερευνητή του κειμένου, έναν καλλιτέχνη, και έναν ρήτορα). Αποστολή των νέων ομάδων ήταν να δημιουργήσουν κείμενα για την ειρήνη με βάση το κείμενο του Ισοκράτη. Μετά το τέλος συνέκριναν τα κείμενά τους και αποφάσισαν ποια θα είναι η τελική μορφή της παρουσίασής τους.

ΣΤ. Φύλλα εργασίας

1^η φάση

- Εντοπίστε το απόσπασμα του βιβλίου σας στα Σώματα Κειμένων (Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας» της Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας στη διεύθυνση http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/index.html
- Παρατηρείτε διαφορές ανάμεσα στο κείμενο που βρήκατε και το απόσπασμα του βιβλίου σας. Πού νομίζετε ότι οφείλονται;
- Αφού μεταφέρετε το απόσπασμα που βρήκατε σε ένα αρχείο Word, διατηρείστε το τμήμα που υπάρχει στο βιβλίο σας. Μετασηματίστε το, κατόπιν, έτσι ώστε κάθε σειρά του Word να περιλαμβάνει μια πλήρη πρόταση του αρχαίου κειμένου.
- Χρησιμοποιήστε έναν εννοιολογικό χάρτη (προτείνεται το ελεύθερο λογισμικό text2mind στη διεύθυνση <http://www.text2mindmap.com/>) και

δημιουργήστε κόμβους (nodes) με κεντρική έννοια το «ρήμα» κάθε πρότασης και περιφερειακές έννοιες τα υποκείμενα, αντικείμενα ή κατηγορούμενα. Συνδέστε με τον ίδιο τρόπο με τα ρήματα απαρέμφατα και μετοχές. Ο στόχος είναι να μπορέσετε να αποδώσετε καλύτερα τη μετάφραση του αποσπάσματος, αφού θα βάλετε σε συντακτική σειρά τους όρους των προτάσεων.

- Κατατάξτε στον παρακάτω πίνακα τα επιχειρήματα του Ισοκράτη για την ειρήνη και τον πόλεμο και επιχειρήστε τη νεοελληνική τους απόδοση. Ελέγξτε τη μετάφρασή σας με τις δυο εναλλακτικές που υπάρχουν στην Πύλη του ΚΕΓ. Παρατηρείτε διαφορές; Πού πιστεύετε ότι οφείλονται;

Επιχειρήματα για ειρήνη	Απόδοση	Επιχειρήματα για πόλεμο	Απόδοση

2^η φάση

Οι ιστορικοί

Η αποστολή σας είναι αφού προσεγγίσετε νοηματικά το αρχαίο κείμενο να συλλέξετε πληροφορίες για το ιστορικό πλαίσιο του: την εποχή, τα πρόσωπα και τα γεγονότα στα οποία αυτό αναφέρεται

- ❖ Βρείτε πληροφορίες, πραγματοποιώντας ανάλογες αναζητήσεις στο διαδίκτυο για τον Ισοκράτη, τον Συμμαχικό Πόλεμο και τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία
- ❖ Δημιουργήστε αξιοποιώντας ανάλογο λογισμικό (π.χ. MS PowerPoint) μια παρουσίαση που θα απευθύνεται στους συμμαθητές σας για να τους πληροφορήσετε για το αποτέλεσμα των ερευνών σας.

Οι ερευνητές των κειμένων

Η αποστολή σας είναι να προσεγγίσετε το λόγο του Ισοκράτη «Περί Ειρήνης» με σκοπό να εντοπίσετε το περιεχόμενο και στους ιδέες που αναπτύσσονται σ' αυτόν

- ❖ Εντοπίστε το λόγο στα «Σώματα Κειμένων» στους Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Μελετήστε με τη βοήθεια και των μεταφράσεων που υπάρχουν εκεί το περιεχόμενο του και βρείτε τα νοηματικά κέντρα του.
- ❖ Καταγράψτε φράσεις του Ισοκράτη στα αρχαία ελληνικά που αποδίδουν καλύτερα αυτά τα νοήματα που εντοπίσατε
- ❖ Δημιουργήστε αξιοποιώντας ανάλογο λογισμικό (π.χ. MS PowerPoint) μια παρουσίαση που θα απευθύνεται στους συμμαθητές σας για να τους πληροφορήσετε για το αποτέλεσμα των ερευνών σας

Οι ρήτορες

Αποστολή στους είναι να βρείτε πληροφορίες για στους ρήτορες και στους ρητορικούς λόγους και να κατατάξετε το λόγο του Ισοκράτη σ' τους.

- ❖ Αναζητήστε στα λεξικά στους Πύλης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας ορισμούς λέξεων που μπορεί να σχετίζονται με την αποστολή στους, ώστε να καταλάβετε καλύτερα το περιεχόμενο των όρων ρήτορας και ρητορικός λόγος

- ❖ Διαβάστε στην ίδια Πύλη το κείμενο του Π.Πολίτη «Ο λόγος στους πειθούς» στη διεύθυνση http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/discourse/2_2_3/index.html Αξιοποιείστε τις πληροφορίες που δίνει για τα χαρακτηριστικά του ρητορικού λόγου εκεί.
- ❖ Ερευνήστε στην ελληνική Βικιπαίδεια και συλλέξτε στοιχεία για στους αρχαίους Έλληνες ρήτορες. Μπορείτε να επεκτείνετε την έρευνά στους και γενικότερα στο διαδίκτυο.
- ❖ Μπορείτε, τέλος, να αξιοποιήσετε το σχολικό στους βιβλίο «Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ΄Γυμνασίου» και πιο συγκεκριμένα τη 2^η ενότητα του κεφαλαίου «Σοφιστές και σοφιστική κίνηση». Το συγκεκριμένο ανθολόγιο υπάρχει εμπλουτισμένο στο Ψηφιακό Σχολείο στη διεύθυνση <http://digitalschool.minedu.gov.gr>
- ❖ Μπορείτε τώρα να εντάξετε το απόσπασμα του βιβλίου σας από το λόγο του Ισοκράτη «Περί Ειρήνης» στους κανόνες της ρητορικής τέχνης. Ποια χαρακτηριστικά της τέχνης τους εντοπίζετε στο κείμενο;
- ❖ Δημιουργήστε αξιοποιώντας ανάλογο λογισμικό (π.χ. MS PowerPoint) μια παρουσίαση που θα απευθύνεται στους συμμαθητές σας για να τους πληροφορήσετε για το αποτέλεσμα των ερευνών σας

Οι καλλιτέχνες

Αποστολή σας είναι να μιλήσετε με την τέχνη για την ειρήνη.

- ❖ Σκεφτείτε ποια είναι τα μηνύματα για την ειρήνη που μεταφέρουν τα έργα τέχνης που εικονογραφούν το απόσπασμα του βιβλίου σας.

- ❖ Αναζητήστε φωτογραφίες, σκίτσα, γελοιογραφίες, γκράφιτι, βίντεο, έργα ζωγραφικής ή γλυπτικής, μουσικές και τραγούδια **και** ό,τι άλλο θεωρείτε πως είναι τέχνη και αναφέρονται στην ειρήνη
- ❖ Συνδυάστε τα επιχειρήματα του Ισοκράτη που εντοπίσατε στο πρώτο φύλλο εργασίας ότι περιέχονται στο απόσπασμα του βιβλίου σας, με τους παραπάνω εικόνες και ήχους
- ❖ Δημιουργήστε αξιοποιώντας ανάλογο λογισμικό (π.χ. MS PowerPoint) μια παρουσίαση που θα απευθύνεται στους συμμαθητές σας για να τους δείξετε το καλλιτεχνικό έργο σας

3^η φάση

Κοινό φύλλο εργασίας των νέων ομάδων

Αποστολή σας είναι αξιοποιώντας την έρευνα και τα συμπεράσματά τους στις προηγούμενες ομάδες σας να δημιουργήσετε μια εισήγηση για την ειρήνη την οποία θα παρουσιάσετε σ' ένα μαθητικό συνέδριο κοινωνικού προβληματισμού.

- ❖ Αξιοποιήστε τις απόψεις και τα επιχειρήματα του Ισοκράτη.
- ❖ Προσέξτε τα χαρακτηριστικά του ρητορικού λόγου. Χρησιμοποιήστε π.χ τα νεοελληνικά παράγωγα ρήματα από τα προτρεπτικά ρήματα της αρχαίας ελληνικής με κατάληξη –εω που υπάρχουν στο κείμενο.
- ❖ Δημιουργήστε, συμβάλλοντας ο καθένας σύμφωνα με το ρόλο του στην προηγούμενη ομάδα του, σε ανάλογο λογισμικό μια παρουσίαση όπου θα καταθέτετε πολυτροπικά τις απόψεις σας για την ειρήνη για να τις εκθέσετε σ' ένα μαθητικό συνέδριο.

Αξιολόγηση

Μπορεί να δοθεί ένα φύλλο με τις παρακάτω ερωτήσεις.

Καταγράψτε την εμπειρία σας από την πορεία του έργου σας και στις δυο ομάδες σας..

- ❖ Τι σας φάνηκε εύκολο και τι δύσκολο;
- ❖ Τι θα αλλάζατε στην όλη διαδικασία;
- ❖ Πώς κρίνετε τη δική σας συμμετοχή α) στις ομάδες και β) στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν;

Z. Τεκμήρια από την εφαρμογή στην τάξη

Στιγμιότυπα (φωτογραφίες) από την εφαρμογή της κατά κώλα προσέγγισης και της συντακτικής αποδόμησης με χρήση του εννοιολογικού χάρτη.

H. Άλλες εκδοχές:

- Εκτός από τη δημιουργία μιας παρουσίασης σε ανάλογο λογισμικό οι μαθητές/τριες θα μπορούσαν να ασχοληθούν περισσότερο με τη συγγραφή της εισήγησής τους στο μαθητικό συνέδριο σε επίπεδο παραδοσιακού γραπτού λόγου αξιοποιώντας ψηφιακά εργαλεία όπως το Word ή συνεργατικά εργαλεία συγγραφής κειμένων.
- Αν θα θέλαμε να δώσουμε έμφαση στη διδασκαλία στους αρχαίας ελληνικής γλώσσας και της συνέχειάς της στη νέα ελληνική θα μπορούσαμε να αξιοποιήσουμε έναν από τους επιμέρους στόχους της ενότητας, στους οποίους αναφέρεται το βιβλίο του καθηγητή (σελ. 40). Προτείνεται εκεί να διδαχτούν τα συνηρημένα ρήματα της αρχαίας ελληνικής σε –εω με τη λογική να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι από αυτά προέρχονται αρκετά προτρεπτικά ρήματα της νέας ελληνικής, στη γραφή των οποίων παρατηρούνται σήμερα αρκετά ορθογραφικά λάθη. Θα μπορούσε, λοιπόν, να προστεθεί μια ακόμα ομάδα μαθητών που θα είχε ως αποστολή να βρει

προτρεπτικά ρήματα και λέξεις ή φράσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν λέξεις ή φράσεις – κλειδιά της εισήγησης ή της παρουσίασης των μαθητών.

- Για τον εντοπισμό των χαρακτηριστικών του ρητορικού λόγου θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και το ενδιαφέρον συνοδευτικό λογισμικό του σχολικού εγχειριδίου «Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ΄Γυμνασίου» με τη δημιουργία κατάλληλου φύλλου εργασίας.
- Στο ψηφιακό βιβλίο, επίσης στη διεύθυνση <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-C106/502/3268,13326/unit=465> υπάρχουν πληροφορίες για τον Ισοκράτη, το ιστορικό πλαίσιο, αλλά και τους συμβουλευτικούς – προτρεπτικούς ρητορικούς λόγους. Στο παρόν σενάριο επιλέγεται η διερευνητική συλλογή πληροφοριών και κατανόησης των ρητορικών λόγων από τους μαθητές. Σε μια άλλη περίπτωση θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και αυτές οι ενότητες κατά τη διδασκαλία. Μπορούν, επίσης, να χρησιμοποιηθούν τα κείμενα του Επιμέτρου της Ενότητας 4 του σχολικού εγχειριδίου, τα οποία αναφέρονται στην Ειρήνη

Θ. Κριτική:

Το συγκεκριμένο σενάριο ανέδειξε αρκετά προβλήματα που έχουν οι μαθητές στην προσέγγιση της μορφοσυνακτικής δομής της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας. Το γεγονός αυτό δυσκόλεψε την κατά κόλα προσέγγιση με αποτέλεσμα το συγκεκριμένο τμήμα της εφαρμογής να περιοριστεί αρκετά ώστε να μην καλύψει όλη τη χρονική διάρκειά της. Αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί ο εννοιολογικός χάρτης για τη συντακτική προσέγγιση του κειμένου μόνο σε μια περίοδο έτσι ώστε να εξοικονομηθεί χρόνος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι ομάδες των μαθητών αντιμετώπισαν με μεγάλη άνεση όλες τις αποστολές που είχαν σχέση με την αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, ήταν αρκετά εξοικειωμένοι και από προηγούμενες δραστηριότητες με την

Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, αλλά και με τη χρήση λογισμικών παρουσίασης. Αντιμετώπισαν, όμως, ουσιαστικά προβλήματα τόσο στην εύρεση των συνηρημένων ρημάτων, αν και τα διδάχτηκαν προηγουμένως, όσο και στο συσχετισμό τους με νεοελληνικά προτρεπτικά ρήματα της νέας ελληνικής. Αναδείχθηκε, έτσι, ένα ζήτημα που προκύπτει, συχνά, και στη διδασκαλία χωρίς τη χρήση ΤΠΕ: η αδυναμία σύνδεσης της αρχαίας με τη νέα ελληνική, καθώς οι περισσότεροι μαθητές τις αντιλαμβάνονται ως δυο «διαφορετικές» γλώσσες, τη μία «νεκρή» και την άλλη «ζωντανή». Αν ληφθεί υπόψη και η τάση, που καλλιεργείται και από το παραδοσιακό Πρόγραμμα Σπουδών, να μη συνδέουν τα γνωστικά αντικείμενα του σχολείου μεταξύ τους και να τα προσεγγίζουν κατακερματισμένα σαν ξεχωριστούς κόσμους μπορεί να εξηγηθεί, ίσως, η παραπάνω αδυναμία. Ορισμένοι μαθητές έχουν, ήδη, διαμορφωμένες απόψεις για τη χρησιμότητα της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής οι οποίες μπορεί να αποτελέσουν τροχοπέδη σε καινοτόμες προσπάθειες. Η όλη διαδικασία, πάντως, αντιμετωπίστηκε πολύ πιο θετικά σε σχέση με την παραδοσιακού τύπου προσέγγιση της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών που υπαγορεύεται από τις οδηγίες προς τον καθηγητή.

Το άλλο πρόβλημα που παρουσιάστηκε αφορούσε τη λειτουργία των ομάδων. Μαθητές με ισχυρή προσωπικότητα, αλλά όχι ιδιαίτερα συμμετοχικοί στο παραδοσιακό μάθημα, θεώρησαν ότι η χρήση του νέου μέσου τους πρόσφερε τη δυνατότητα να «κυριαρχήσουν» στην ομάδα και να επιβάλουν τις απόψεις τους ως προς τη χρήση, κυρίως, των υπολογιστών. Η ανταπόκρισή τους στα φύλλα εργασίας ήταν, μάλλον, επιπόλαιη με αποτέλεσμα να δυσανασχετήσουν τα υπόλοιπα μέλη και δυο από αυτά σε μια ομάδα να ζητήσουν να εργαστούν μόνες τους, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι τα υπόλοιπα μέλη δεν τους αφήνουν να σκεφτούν. Η παρέμβασή μου στον άξονα να συζητήσουμε το όλο θέμα ήταν, μάλλον, άκαρπη, παρά το ότι και οι δυο πλευρές παραδέχτηκαν, αρχικά, τα μειονεκτήματα της συνεργασίας τους. Οι μαθητές δούλεψαν, τελικά, στην ίδια ομάδα, αλλά ουσιαστικά τις αποφάσεις τις έπαιρναν, πλέον, οι δυο μαθήτριες που αυτονομήθηκαν με τους υπόλοιπους να αδιαφορούν.

Θ. Βιβλιογραφία:

Cope, B. & Kalantzis, M. (eds) (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Kalantzis, M. & B. Cope 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://neamathisi.com/learning-by-design/> (τελευταία επίσκεψη 03/11/2012)

Κουτσογιάννης, Δ. 2008. *Διδακτική αξιοποίηση των λεξικών και σωμάτων κειμένων: θεωρητικό πλαίσιο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο στην ιστοσελίδα http://www.greeklanguage.gr/greekLang/modern_greek/education/cbt/utilization/theory.html (τελευταία επίσκεψη 03 /11/ 2012)

Μαρωνίτης Δ. Ν 2010. *Προοίμια Ιστοριογραφίας: Ένα υπόδειγμα διδασκαλίας χωρίς μετάφραση*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση http://www.greeklanguage.gr/greekLang/ancient_greek/education/translation/support_practice/page_000.html